

*Попович М. М.,**здобувач кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

ФУНКЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄДНОСТІ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Анотація. У статті визначено роль Верховного Суду України в забезпеченні єдності судової практики на засадах верховенства права та поваги до прав людини. Проаналізовано законодавче регулювання зазначеної проблеми щодо відповідності конституційним цінностям і принципам, а також вплив практики Конституційного Суду України на визначення форм забезпечення єдності судової практики Верховним Судом України. Сформульовано роль цінностей та принципів права загалом. Зроблено висновок, що Верховний Суд України сьогодні не володіє достатніми засобами для забезпечення єдності судової практики в Україні.

Ключові слова: Конституційний Суд України, Верховний Суд України, судова практика, інцидентний конституційний контроль.

Постановка проблеми. Здійснення судочинства ґрунтується на забезпеченні однакового підходу під час вирішення аналогічних справ – саме це є основою авторитетності і зваженості судових рішень, справедливості правосуддя. Суди загальної юрисдикції побудовані за інстанційним принципом, що власне й зумовлює структуру судової практики та логіку формування єдиних підходів вищими судовими інстанціями під час вирішення аналогічних справ.

Питанням єдності судової практики присвячені чимало праць вітчизняних і зарубіжних науковців, а саме: А. Барака, В. Бігуна, М. Марченка, Л. Москвич, М. Савчина, І. Сліденка, С. Шевчука та інших.

У системі забезпечення єдності судової практики традиційно вирішальну роль відіграють верховні суди. Однак в Україні склалася доволі парадоксальна ситуація, оскільки згідно із чинним Законом України «Про судоустрій та статус суддів» встановлено суперечливий порядок перегляду судових рішень, який доволі істотно обмежує доступ приватних осіб до правосуддя. Такий порядок суперечить засадам верховенства права та сутності змісту прав і свобод людини.

Метою цієї статті є визначення ролі Верховного Суду України в забезпеченні єдності судової практики на засадах верховенства права і поваги до прав людини. У першій частині роботи буде здійснено аналіз законодавчого регулювання зазначеної проблеми щодо відповідності конституційним цінностям і принципам. У другій – проаналізовано вплив практики Конституційного Суду України на визначення форм забезпечення єдності судової практики Верховним Судом України. Наприкінці буде сформульовано роль цінностей і принципів права.

Верховний Суд України забезпечує єдність судової практики шляхом перегляду судових рішень у разі неоднакового застосування законів судами касаційної інстанції (пункт перший статті 237 Кодекс адміністративного судочинства України, пункт перший статті 354 Цивільного процесуального кодексу України, пункт 3 статті 11115 Господарського процесуального

кодексу України). Із прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) такі підстави перегляду судових рішень також виникли в справах кримінального провадження. У статті 445 КПК України зазначено: «Підставами для перегляду судових рішень Верховним Судом України, що набрали законної сили, є:

1) неоднакове застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм закону України про кримінальну відповідальність щодо подібних суспільно небезпечних діянь (крім питань призначення покарання, звільнення від покарання та від кримінальної відповідальності), що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень;

2) встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом».

Цими положеннями процесуального законодавства було завершено законодавче оформлення засобів забезпечення єдності судової практики.

Однак якщо аналізувати процесуальне законодавство на предмет якості доступу цього процесуального засобу оскарження судових рішень, то воно неповною мірою відповідає стандарту незалежності й безсторонності правосуддя. Однаковість і єдність судової практики є проявом нормативної природи актів судової влади, які одночасно виступають як акти інтерпретації і застосування Конституції та законів України [1, с. 145–146].

Згідно із Законом України «Про судоустрій і статус суддів» [2] у системі судів загальної юрисдикції введено спеціалізацію, яка виражається насамперед у діяльності підсистем судових установ, які очолюються, відповідно, Вищим спеціалізованим судом України (цивільна і кримінальна юрисдикція), Вищим господарським судом України та Вищим адміністративним судом України. Це має наслідком усунення Верховного Суду України від касаційного перегляду рішень нижчих за ієрархією судів, що ускладнює забезпечення єдності судової практики. Іншою проблемою, яка не сприяє забезпеченню єдності судової практики, є положення процесуальних кодексів, відповідно до яких вищі спеціалізовані суди вирішують питання щодо допустимості скарг учасників процесу в разі, якщо вони вважають що суди неоднаково застосовують закон за подібних фактичних обставин. Це також є значною проблемою з точки зору належних гарантій доступу до правосуддя, зокрема, в аспекті оскарження судового рішення.

Знову ж таки частина перша статті 451 згаданого вже КПК України передбачає, що в ухваленні рішення про допуск у перегляді судових вироків у зв'язку з неоднаковим застосуванням закону здійснюється колегією з п'яти суддів, до складу якої не входять судді, які раніше брали участь в ухваленні рішення, що оскаржується. З формальної точки зору ніби все правильно, однак претензії щодо неоднакового застосування закону є не настільки питанням помилки чи неправильного застосування законом конкретної судової колегії Вищого спеціалізованого

суду України, скільки взагалі питанням неприпустимості чи мінімізації фактів неоднакового застосування закону самим Вищим спеціалізованим судом України як інститутом судової влади загалом.

З такого ракурсу зазначена процедура щодо ухвалення рішення про допуск для перегляду судових рішень із мотивів неоднакового застосування законів принаймні у двох позиціях є порушенням принципу верховенства права.

По-перше, у матеріальному значенні така процедура призводить до високого рівня ймовірності блокування процедури оскаржень судових рішень, оскільки судова інституція (Вищий спеціалізований суд України) не є заінтересованим у можливо-му постановленні Верховним Судом України висновку про те, що ця інстанція неоднаково застосовує закон.

По-друге, у процесуальному значенні такі прерогативи Вищого спеціалізованого суду України є нічим іншим як легалізацією проявів свавілля, оскільки він суперечить засаді *non debet esse iudex in propria causa*, тобто «ніхто не може бути суддею у власній справі».

Частково означену проблему долає частина четверта статті 451 КПК України, яка передбачає в разі виявлення порушення Україною міжнародних зобов'язань унаслідок недотримання норм процесуального права, що Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ постановляє ухвалу про відкриття провадження в справі та вирішує питання про необхідність витребування справи. Лише в такому разі існує інституціональна та процесуальна гарантія, що суд прийме до розгляду скаргу згідно принципу довіри як елемента верховенства права.

Аналогічну процедуру передбачає стаття 360 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), стаття 11121 Господарського кодексу України (далі – ГПК України), стаття 240 Кодекс адміністративного судочинства України (далі – КАС України). Навіть урахувавши засади диференціації правового регулювання, такі правила перегляду судових рішень у разі неоднакового застосування закону фактично виключають Верховний Суд України з процесу забезпечення єдності судової практики. На такий стан речей вплинула також правова позиція Конституційного Суду України.

Згідно з правовою позицією Конституційного Суду України конституційний статус Верховного Суду України як найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції не передбачає наділення його законодавцем повноваженнями касаційної інстанції щодо рішень вищих спеціалізованих судів, які реалізують повноваження касаційної інстанції [3]. Логіка цього є ніби очевидною, оскільки Верховний Суд України не може виступати своєрідною суперревізійною інстанцією в судовій системі, що у свою чергу суперечить засадам *res judicata* судових рішень.

Згідно із правовою позицією Конституційного Суду України Конституцією України встановлено, що Верховний Суд України є найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції (частина друга статті 125); його повноваження як найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції визначаються законодавцем (пункт 14 частини першої статті 92).

Однак за такою логікою Конституційного Суду України найвищий суд в Україні (Верховний Суд України) може і не надіятися функцією касації, натомість така функція може надаватися за вільним розсудом законодавцем вищим спеціалізованим судам. Тоді незрозумілою є логіка Конституційного Суду України щодо того, що являє собою інститут «найвищого суду», яким згідно з Конституцією України є саме Верховний Суд України. У такий спосіб Конституційний Суд України за-

клав своєрідну «міну уповільненої дії», яка була реалізована в 2010 році в законі про судоустрій і статус суддів із внесенням відповідних змін у процесуальні кодекси, які ми вже вище проаналізували.

Таке формулювання Конституційного Суду України з точки зору конституційних гарантій права на оскарження судових рішень і визначення статусу Верховного Суду України як «найвищого суду» є доволі дивним [2].

Адже тут питання полягає не стільки в можливості оскарженні судових рішень, скільки в тому, рішення якого саме суду мають бути остаточними та такими, що не підлягають переглядові згідно із принципом *res judicata*. За такого трактування зміст Конституції України має визначитися змістом поточного законодавства, що суперечить природі Основного Закону як акта установчої влади народу, що володіє верховенством щодо законів та інших правових актів. Зокрема, формулювання «найвищий суд», який вживається в Конституції України, означає ніщо інше як вищу судову інстанцію – касацію, якою саме і має виступати Верховний Суд України.

Прикметно, що Конституційний Суд України жодного разу чітко не висловлював своєї позиції щодо того, яка ж судова інституція покликана виконувати функцію касації. Так, орган конституційної юрисдикції констатував, що утворення як спеціальної інституції Касаційного Суду України є неконституційним, в основу чого була покладена ідея про те, що побудова судової системи пов'язана стадіями судочинства і формами провадження, що залежить від розсуду законодавця: «Внутрішня організація і порядок діяльності судових органів, повноваження та кількість судових інстанцій, склад суду при відправленні правосуддя тощо на основі конституційних засад судоустрою і судочинства визначаються виключно законом згідно з пунктом 14 частини першої статті 92 Конституції України» [4].

Згідно із Законом України «Про судоустрій і статус суддів» Верховний Суд України повноважний, зокрема, переглядати справи з підстав неоднакового застосування судами (судом) касаційної інстанції однієї й тієї ж норми матеріального права в подібних правовідносинах, а також у разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань під час вирішення справи судом (пункти 1, 2 частини другої статті 38).

Аналізуючи оспорювані положення кодексу на предмет їх відповідності частині другій статті 125 Конституції України, Конституційний Суд України дійшов висновку, що встановлення законодавцем окремих категорій адміністративних справ, у яких апеляційне та касаційне оскарження рішення суду не передбачено, не позбавляє Верховний Суд України статусу найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції [2]. Наразі ж функції касаційної інстанції виконують вищі спеціалізовані суди, що, на думку Конституційного Суду України, не звужує право на судовий захист, зокрема на оскарження судових рішень.

Однак це породжує інституційну проблему забезпечення однакового застосування закону, не зважаючи на позицію Конституційного Суду України щодо відповідності його Конституції України, оскільки три вищі спеціалізовані суди не завжди зможуть унаслідок природних причин вирішити об'єктивно на єдиних правових засадах один і той же правовий спір. Цю проблему професор С. Шевчук пропонує вирішити шляхом розподілу касаційних повноважень між вищими спеціалізованими судами і Верховним Судом України таким чином (на прикладі кримінальних справ): тяжкі і особливо тяжкі злочини судом першої інстанції має виступати апеляційний суд, Вищий спеціалізований суд України – судом апе-

ляційної інстанції, нарешті Верховний Суд України – судом касаційної інстанції [5, с. 586].

Ступінь впливу юриспруденції Конституційного Суду України на практику судів загальної юрисдикції визначається також і природою актів судів загальної юрисдикції. При цьому слід мати на увазі роль Верховного Суду в забезпеченні єдності судової практики шляхом перегляду рішень судів загальної юрисдикції в порядку ухвалення його Пленумом керівних роз'яснень щодо практики застосування законодавства судами загальної юрисдикції. Тому коротко слід розкрити механізм впливу Верховного Суду України на діяльність судів загальної юрисдикції через призму зобов'язуючого характеру правових позицій та преюдиції рішень Конституційного Суду України, а також розглянути пов'язану із цим проблему ролі судової практики.

У радянській літературі існувала дискусія щодо ролі судової практики серед джерел права. Наприклад, керівні роз'яснення Пленуму Верховного Суду СРСР розглядали як джерела кримінального права в період 1960–1970-х років. Однак таку думку пізніше відкидали офіційно, оскільки це асоціювалося з такими аспектами: а) з порушенням «соціалістичної законності», яку розуміли як суворе та неухильне дотримання законів й інших законодавчих актів; б) з можливою суддівським свавіллям у процесі виконання правотворчих і правозастосовних функцій; в) з підризом або послабленням правотворчості діяльності законодавчих органів [6, с. 848–849].

Така думка була домінуючою. Цікаво, що природі судової практики та інтерпретаційної діяльності суддів було присвячено дуже мало доктринальних досліджень у період із середини 1970-х до початку 1990-х років. Лише з введенням інституту судового конституційного контролю повертаються до цієї проблематики.

У контексті права на судовий захист стабільність судової практики є основоположною цінністю, оскільки вона впливає із віри та довіри, рівності та справедливості. Згідно із засадою довіри приватна особа може розраховувати, що її юридичний спір буде розглянуто судом відповідно до вимог належної процедури, а суд у свою чергу має ретельно, повно, об'єктивно й всебічно розглянути всі доводи сторін у процесі на засадах віри в правомірність їх діяльності. Розгляд справи відповідно до засад довіри передбачає однаковий масштаб застосування правових норм за подібних фактичних обставин. На думку С. Шевчука, рівність суб'єктів права перед законом і судом та принцип правової визначеності є також елементами правової держави та вимогами справедливості. Учений підкреслює, що важливим є однакове застосування законів в аналогічних справах та за схожих фактичних обставин, що гарантує стабільність правовідносин та впевненість у правомірності майбутньої поведінки [7, с. 559].

А. Приймак розуміє правову визначеність не лише як вимоги якості до законодавства, а також «як сукупність вимог до організації та функціонування правової системи з метою забезпечення перш за все стабільного правового становища індивіда шляхом вдосконалення процесів правотворчості та правозастосування. Для того, щоб спробувати якомога повніше розкрити зміст принципу правової визначеності в пропонованому його широкому розумінні, необхідно розглянути сутність та призначення кожної з його вимог» [8, с. 54]. Далі автор визначає такі складові правової визначеності: 1) чітке формулювання правової норми; 2) обов'язковість оприлюднення нормативно-правових актів; неприпустимість внесення непередбачуваних змін до законодавства; 3) чіткий розподіл повноважень між гілками влади; 4) вимога спеціально-дозвільного типу правового регулювання діяльності органів влади; 5) чіткого визначення меж дискреційних повноважень органів влади; 6) винятково зако-

нодавче закріплення повноважень органів влади; визначений характер судових рішень; 7) неможливість скасування остаточного судового рішення; послідовність у правозастосуванні; 8) незворотність дії нормативно-правових актів у часі. Однак не всі ці ознаки характеризують вимоги правової визначеності, адже ознака (3) характеризує поділ влади, ознаки (4) і (6) характеризують принцип законності, ознака (5) – заборону сваволі, а ознака (7) – засади *res judicata*.

В одному зі своїх рішень Конституційний Суд України вказав, що обмеження основних прав людини та громадянина та втілення цих обмежень на практиці допустимі лише за умови забезпечення передбачуваності застосування правових норм, встановлюваних такими обмеженнями. Тобто обмеження будь-якого права повинне базуватися на критеріях, які дають змогу особі відокремлювати правомірну поведінку від неправної, передбачати юридичні наслідки своєї поведінки [9]. Ці вимоги також ґрунтуються на правовій позиції Конституційного Суду України, згідно з якою із конституційних принципів рівності й справедливості випливає вимога визначеності, ясності та недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування в правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі.

У рішенні від 23 жовтня 2008 року в справі «Солдатенко проти України» Європейський суд з прав людини зазначив: «Встановлюючи, що будь-яке позбавлення свободи має здійснюватися «відповідно до процедури, встановленої законом», пункт 1 статті 5 не просто відсилає до національного закону <...> він також стосується «якості закону», вимагаючи від закону відповідності принципів верховенства права <...> При цьому «якість закону» означає, що у випадку, коли національний закон передбачає можливість позбавлення свободи, такий закон має бути достатньо доступним, чітко сформульованим і передбачуваним у своєму застосуванні для того, щоб виключити будь-який ризик свавілля» (*Soldatenko v. Ukraine*, 111)

На думку Л. Москвич, правова визначеність у контексті організації судової влади означає стабільність судової практики, зокрема судового рішення, що включає три основні аспекти: а) обов'язковість судового рішення, яке набуло законної сили; б) неприпустимість повторного розгляду справи, щодо якої воно вже винесено; в) право на виконання судового рішення [10, с. 31–32].

Однак несуперечливість судової практики насамперед пов'язана із чіткою орієнтацією судів приймати до розгляду будь-які скарги, у яких наводяться достатньо фактичних даних, що свідчать про порушення прав людини й основоположних свобод. При цьому суди, виходячи із засад рівного відношення та справедливості, мають забезпечити однакове застосування законів за схожих фактичних обставин.

Зокрема, частина перша статті 55 Конституції України містить загальну норму, яка означає право кожного звернутися до суду, якщо його права чи свободи порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші ущемлення прав та свобод. Зазначена норма зобов'язує суди приймати заяви до розгляду навіть у разі відсутності в законі спеціального положення про судовий захист.

Відмова суду в прийнятті позовних та інших заяв чи скарг, які відповідають встановленим законом вимогам, є порушенням права на судовий захист, яке відповідно до статті 64 Конституції України не може бути обмежене.

Конституційний Суд України зазначив, що положення частини першої статті 55 Конституції України закріплює одну з найважливіших гарантій здійснення як конституційних, так і

інших прав та свобод людини й громадянина, зокрема право кожного звернутися до суду, якщо його права чи свободи порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші ущемлення прав та свобод. Ця загальна норма зобов'язує суди приймати заяви до розгляду навіть у випадку відсутності в законі спеціального положення про судовий захист. Відмова суду в прийнятті позовних та інших заяв чи скарг, які відповідають встановленим законом вимогам, є порушенням права на судовий захист, яке відповідно до статті 64 Конституції України не може бути обмежене.

Оскільки Конституційний Суд України володіє повноваженнями щодо офіційного тлумачення Конституції і законів України, але при цьому закони тлумачить лише в їх конституційних аспектах, виникає питання про природу інтерпретаційної діяльності судів загальної юрисдикції. Згідно із чинним законодавством формально суди загальної юрисдикції не наділені повноваженнями щодо офіційного тлумачення законодавства України. Однак на практиці таке повноваження здійснюється Верховним Судом України у двох формах: а) у вигляді керівних роз'яснень; б) шляхом формулювання керівних принципів права, які виводяться із сукупності рішень Верховного Суду України, які публікуються в офіційних виданнях.

Фактично Верховний Суд України здійснює аналогічну діяльність щодо інтерпретації норм законодавства, що притаманно Конституційному Суду України. Оскільки функції Конституційного Суду України з приводу офіційного тлумачення обмежені юрисдикцією загальних судів, очолюваних Верховним Судом України, фактично суди загальної юрисдикції творять власну сталу судову практику, хоча функція судів щодо участі в процесі правотворення офіційно не визнається.

Закон України «Про Конституційний Суд України» передбачає механізм взаємодії між конституційною та загальносудовою юрисдикціями через інститут інцидентного конституційного контролю. Положенням частини першої статті 83 цього закону встановлено, що підставою інцидентного конституційного контролю є конституційне подання Верховного Суду України. Згідно із цим правилом у разі виникнення в процесі загального судочинства спору щодо конституційності норми закону, яка застосовується судом, провадження ув справі зупиняється. Застосування цього правила повинно бути зумовлено певними обставинами: а) спір щодо конституційності положень закону повинен виникнути саме під час процесу загального судочинства; б) предметом розгляду Конституційного Суду України можуть бути тільки норми законів України, а не інших правових актів, визначених пунктом статтею 1 частини першої статті 150 Конституції України; в) норми закону, конституційність яких оспорується, повинні застосовуватись судом під час розгляду конкретної справи; г) провадження в справі судом загальної юрисдикції повинно бути зупинено.

Водночас згідно із частиною п'ятою статті 9 КАС України: «У разі виникнення в суду сумніву під час розгляду справи щодо відповідності закону чи іншого правового акта Конституції України, вирішення питання про конституційність якого належить до юрисдикції Конституційного Суду України, суд звертається до Верховного Суду України для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності закону чи іншого правового акта».

Практика Верховного Суду України є небагатою щодо звернення до Конституційного Суду України в порядку інцидентного конституційного контролю. Зокрема, Конституційний Суд України відкрив конституційне провадження в справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень

частини третьої статті 120, частини шостої статті 234, частини третьої статті 236 Кримінально-процесуального кодексу України, виходячи з того, що в процесі загального судочинства виник спір щодо конституційності зазначених положень [11]. Незначна інтенсивність інцидентного конституційного контролю пов'язана насамперед із його надмірно забюрократизованим характером, оскільки правом на звернення з конституційним поданням до Конституційного Суду України володіє лише Верховний Суд України.

Висновки. Верховний Суд України сьогодні не володіє достатніми засобами для забезпечення єдності судової практики в Україні. Існуюча процедура щодо ухвалення рішення про допуск для перегляду судових рішень із мотивів неоднакового застосування законів принаймні у двох позиціях є порушенням принципу верховенства права.

По-перше, у матеріальному значенні така процедура призводить до високого рівня ймовірності блокування процедури оскаржень судових рішень, оскільки судова інституція (Вищий спеціалізований суд України) не є заінтересованим у можливому постановленні Верховним Судом України висновку про те, що така інстанція неоднаково застосовує закон.

По-друге, у процесуальному значенні такі прерогативи Вищого спеціалізованого суду України є нічим іншим як легалізацією проявів свавілля, оскільки він суперечить засаді *non debet esse iudex in propria causa* тобто «ніхто не може бути суддею у власній справі».

Поряд із Конституційним Судом України, який дає офіційне тлумачення Конституції і законів України, закони також тлумачаться лише в їх конституційних аспектах, на практиці пояснення законів здійснюється Верховним Судом України у двох формах: а) у вигляді керівних роз'яснень; б) шляхом формулювання керівних принципів права, які виводяться із сукупності рішень Верховного Суду України, які публікуються в офіційних виданнях.

Фактично Верховний Суд України здійснює аналогічну діяльність щодо інтерпретації норм законодавства, притаманних Конституційному Суду України. Оскільки функції Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення обмежені юрисдикцією загальних судів, очолюваних Верховним Судом України, фактично суди загальної юрисдикції творять власну сталу судову практику, хоча багатьма вітчизняними науковцями функція судів щодо участі в процесі правотворчості офіційно не визнається.

Незначна інтенсивність інцидентного конституційного контролю пов'язана насамперед із його надмірно забюрократизованим характером, оскільки правом на звернення з конституційним поданням до Конституційного Суду України володіє лише Верховний Суд України. Тому необхідно змінити цей підхід шляхом внесення відповідних змін до Конституції і законів України, наділивши повноваженнями суд, на розгляд якого знаходиться справа, суть якої пов'язана з питанням конституційності закону, що не може бути вирішено цим судом та істотно впливає на правильність вирішення справи; повноваженням звертатися безпосередньо до Конституційного Суду України з конституційним поданням про відповідність Конституції України такого закону.

Література:

1. Савчин М.В. Конституційний Суд України як гарант конституційного ладу : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право» / М.В. Савчин. – К., 2004. – 218 с.
2. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 7 липня 2010 року № 2543-17 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>.

3. Рішення Конституційного Суду України № 8-рп/2010 від 11 березня 2010 року // Офіційний вісник України. – 2010. – № 21. – Ст. 882.
4. Рішення Конституційного Суду України від 11 грудня 2003 року № 20-рп/2003 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v020p710-03>.
5. Шевчук С.В. Забезпечення єдності судової практики в умовах існування спеціалізованої юрисдикції / С.В. Шевчук // Правова доктрина України : в 5 т. / [В.Я. Тацій, О.Д. Святоцький, С.І. Максимов та ін.] ; за заг. ред. О.В. Петришина – Х. : Право, 2013. – Т. 1 : Загальнотеоретична та історична юриспруденція. – 2013. – С. 558–586.
6. Марченко М.Н. Курс сравнительного правоведения / М.Н. Марченко. – М., 2002. – С. 848–849.
7. Шевчук С.В. Нормативность актов судебной власти: эволюция мнений в отечественном правоведении / С.В. Шевчук // Правовая система Украины: история, состояние, перспективы : в 5 т. / под общ. ред. М.В. Цвика, А.В. Петришина. – Х. : Право, 2011. – Т. 1 : Методологические и историко-теоретические проблемы формирования и развития правовой системы Украины. – 2011. – С. 870.
8. Приймак А.М. Принцип правової визначеності: поняття та окремі аспекти / А.М. Приймак // Наукові записки НаУКМА. Серія «Юридичні науки». – Т. 103. – С. 53–55.
9. Рішення Конституційного Суду України № 15-рп/2004 від 2 листопада 2004 року (справа про призначення судом більш м'якого покарання) // Офіційний вісник України. – 2004. – № 45. – Ст. 2975.
10. Москвич Л.М. Стабільність судової практики як стандарт функціонування системи правосуддя / Л.М. Москвич // Вісник Вищої ради юстиції. – 2013. – № 1. – С. 28–36.
11. Рішення Конституційного Суду України № 3-рп/2003 від 30 січня 2003 року (справа про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора) // Вісник Конституційного Суду України. – 2003. – № 1. – С. 24.

Попович М. М. Функції Верховного Суду України по забезпеченню єдності судової практики

Анотація. В статті определена роль Верховного Суду України в забезпеченні єдності судової практи-

тики на принципах верховенства права и уважения к правам человека. Проанализированы законодательное регулирование данной проблемы соответствия конституционным ценностям и принципам, а также влияние практики Конституционного Суда Украины на определение форм обеспечения единства судебной практики Верховным Судом Украины. Сформулирована роль ценностей и принципов права в целом. Сделан вывод, что Верховный Суд Украины сегодня не обладает достаточными средствами для обеспечения единства судебной практики в Украине.

Ключевые слова: Конституционный Суд Украины, Верховный Суд Украины, судебная практика, инцидентный конституционный контроль.

Popovych M. Functions of the Supreme Court of Ukraine to ensure the unity of jurisprudence

Summary. The article defines the role of the Supreme Court of Ukraine in ensuring the unity of jurisprudence on the principles of the rule of law and respect for human rights. Analyzed the legislative regulation of the problem relevant constitutional values and principles, as well as the influence of the Constitutional Court of Ukraine to determine the forms of ensuring the uniformity of judicial practice by the Supreme Court of Ukraine. Formulated the role of values and principles of law in general. It is concluded that the Supreme Court of Ukraine today do not have sufficient resources to ensure the unity of the judicial practice in Ukraine.

Key words: Constitutional Court of Ukraine, the Supreme Court of Ukraine, litigation incident to constitutional control.